

УДК 727.7

к. арх., доцент Топорков В.Г., Власова А.В.,
ПолтНТУ імені Ю. Кондратюка

ПРИЙОМИ АРХІТЕКТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ВИРІШЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПРОСТОРУ МУЗЕЇВ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

На підставі аналізу внутрішнього простору музеїв сучасного мистецтва були виявлені прийоми архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів експозицій та трансформації музейної форми.

Ключові слова: музей сучасного мистецтва, інтер'єр, експозиція.

Постановка проблеми. Експозиції сучасного мистецтва вміщують у собі різні області культури, науки, мистецтва та освіти. Традиційні виставки образотворчого мистецтва розкривають зміст і стан художньої культури суспільства, в той час, як виставки сучасного мистецтва "виходячи за рамки" традицій трансформують споглядання мистецтва до активної участі глядача у творчому процесі. Це сприяло появі нових прийомів експонування. Оскільки в експозиціях сучасного мистецтва в єдності працюють концепція, візуальний образ та виставковий простір виникла необхідність у нових просторових рішеннях. Вибір концепції та способів показу сучасного мистецтва, а також необхідність комплексного підходу до роботи з творами сучасного мистецтва та сучасним глядачем є нині актуальною та недостатньо вивченою проблемою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Проведене дослідження є складовою частиною плану науково-дослідних робіт кафедри дизайну архітектурного середовища ПолтНТУ з наукової проблеми „Оптимізація архітектурного середовища в природному довіллі ” згідно плану, затвердженого Українською Академією архітектури (протокол №24 від 28.12.2000 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема ще не достатньо вивчена науковцями архітектурного спрямування. Дисертації мистецтвознавців та музеєзнавців: Костриц Ф. А.[1,2], Порчайкина М.В.[3], Салтанова М.В.[4], присвячені питанням впливу розвитку сучасного мистецтва на архітектуру музеїв. В роботі Карлової А.І.[5] досліджуються проблеми взаємодії музею та сучасного мистецтва. Недослідженим залишається тема виявлення прийомів архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів музею сучасного мистецтва.

Мета статті – виявлення архітектурно-художніх прийомів вирішення внутрішнього простору музеїв сучасного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Музей сучасного мистецтва – це музей, чия колекція та виставкові практики засновані на творах актуального мистецтва.

У період розквіту сучасного мистецтва та його швидкого розвитку формується новий погляд на архітектурно-художній простір музею, на те, які риси повинен набути музей в сучасну епоху. Феномен найновіших музеїв сучасного мистецтва "продиктований" насамперед самим мистецтвом, "що виходить у сферу радикального мистецького жесту і життєвих реалій, образно-аналітичних практик і форм критики".[3]

В ХХ ст. до початку 90-х сучасне актуальне мистецтво стало глобальною та невід'ємною складовою культури. Стало все складнішим інтерпретувати та виділяти значні та центральні роботи в традиційному середовищі. В цей час відбувається неспинний розвиток мережі спеціалізованих музеїв – музеїв сучасного мистецтва, які намагаються виробити загальні стратегії та прийоми репрезентації. Виявляється певна тенденція – музей сучасного мистецтва намагається створити простір з певною режисурою. Оскільки ця режисура будувалась навколо зірок арт-сцени від Е.Уорхола до Р. Ліхтенштейна, від Болтанські до Б.Віюлі – музеї сучасного мистецтва набули ознак властивих індустрії розваг. Використання в експозиціях творів визнаних митців та використання загальних прийомів зробила експозиції музеїв впізнаваними, з певними рисами типологічності. На цьому тлі домінуючу роль грала архітектура самої будівлі музею, яка своєю ультрасучасністю і новими способами організації простору, спромоглась створити інші, відмінні від традиційних, способи сприйняття сучасного мистецтва. Так як традиційні прийоми показу не завжди відображають суть сучасного мистецтва. З плином часу з'являється все більше нових прийомів експонування і вирішення архітектурної оболонки. Музейний простір в сучасній культурі має найрізноманітніші варіанти. (Табл. 1).

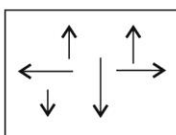

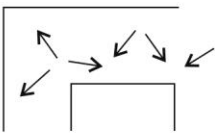

У першому музеї сучасного мистецтва МоМА в Нью-Йорку концепція подачі творів майже не змінилась від традиційної. Він був орієнтований на класичні версії модернізму. На першій виставці у цьому музеї, в 1929 році, твори експонувалися за класичним прийомом із симетрією. З 1970-х років музей включив художні проекти, які прийнято називати Contemporary (актуальні). Але навіть після реконструкції архітектурно-художнє вирішення внутрішнього простору зберегло більш класичну концепцію подачі творів, хоча розташування полотен більш вільне.

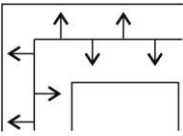

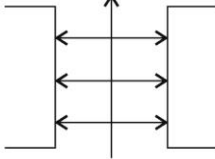

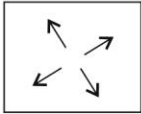
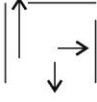

Існують також музеї сконцентровані принципово на актуальному мистецтві, такі як Guggenheim Museum (Більбао), Ludwig Museum (Відень), "Kiasma" Гельсінкі, Сумаї в Мехіко. "В цих музеях сучасного мистецтва найновіші

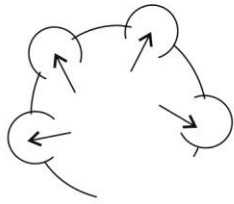
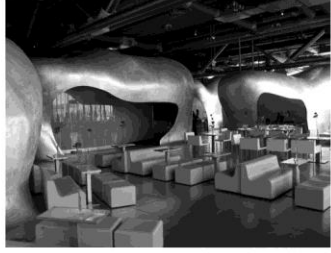
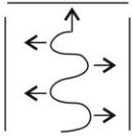
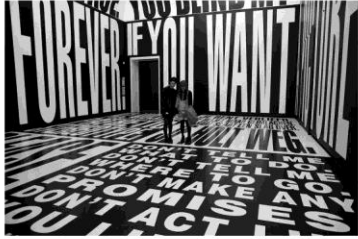
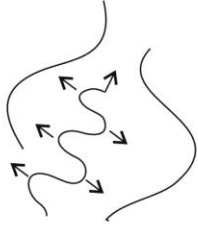
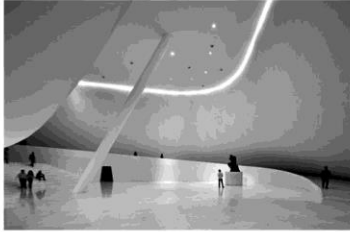
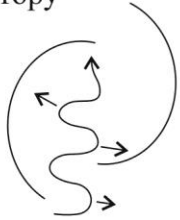
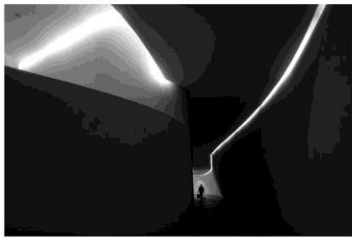
архітектурні "модулі" з "відстороненим" по відношенню до експозиції простором, де відвідувач залучається в "гру" конструктивних планів і творів мистецтва."[1].

Центр Жоржа Помпідю об'єднує у собі декілька прийомів архітектурно-художнього вирішення інтер'єрів, такі як: класичний, раціональний (індустріальний), домінування конструкції, зникнення характерних однак експозиції, ускладнення експозиційного простору (візуальна інтрига), втрата відчуття верх–низ. Найбільші простори вирішені в образі вокзалу або промислового об'єкту, конструкції та відкритість простору домінують. Деякі приміщення меншого розміру стають об'єктом експонування, відбувається синтез архітектури інтер'єру з витвором окремого художника.

Таблиця 1 - Прийоми вирішення внутрішнього простору музеїв сучасного мистецтва

1	Класичний прийом		
1	Перша виставка, 1929 Музей сучасного мистецтва(Мома) Нью-Йорк.	Класичний (з симетрією експозиції) 	
2	Центр Жоржа Помпідю	Класичне з вільним розташуванням 	
2	Прийом вільного розташування		
1	Музей сучасного мистецтва у Відні (Мумок)	Вільне розташування в перетікаючому просторі 	

2	Moderna Museet - Стокгольм	Вільне розташування експозиції в перетікаючому просторі метричного впорядкування, з натяком на індустріальний образ 	
3 Прийом активної ролі конструкцій			
1	Музей Гугенхайма в Більбао	Конструкції приймають активну участь у формуванні образу виставкового простору. (Рисований, інтуїтивний образ конструкції) 	
2	Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпиду	Рациональний тип конструкцій (індустріальний) 	
4 Експозиція не є головною темою			
1	Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпиду	Відсутність характерних ознак експонування творів мистецтва, домінування конструкції (відсутність традиційних поверхонь для експозиції, образ вокзалу) 	
2	Музей Сумайя в Мехіко	Головна тема конструкція 	
3	Музей сучасного мистецтва (Мома) Нью-Йорк.	Образ комунікації домінує 	

4	Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпіду	Ускладнення головного експозиційного простору. Візуальна інтрига. 	
5 Прийом «втрата відчуття»			
1	Національний центр мистецтва і культури імені Жоржа Помпіду	Втрата відчуття верх - низ 	
2	Музей Сумайя в Мехіко	Втрата масштабу 	
3	Музей Сумайя в Мехіко	Втрата відчуття меж простору 	

Музей Сумайя в Мехіко є прикладом де експозиція не так вже і важлива. Головним акцентом стає конструкція та архітектурне вирішення інтер'єру, в якому вільно розташовуються експонати. Навколишній простір впливає на сприйняття мистецтва і вражає незвичайністю. Зміна освітлення та висоти приміщень виступає на передній план сприйняття оточення.

Внутрішній простір музею сучасного мистецтва Мумок у Відні характеризується простотою, хаотичністю та свободою подачі мистецтва у вільно перетікаючому просторі, що підкреслює свободу мислення сучасних митців і концентрує увагу на творах.

В музей Moderna в Стокгольмі використовує декілька прийомів у вирішенні інтер'єру. Для експонування використовується вся висота приміщень. Більшість експозицій розташовується з елементами метричного впорядкування, з натяком на індустріальний образ. Деякі приміщення розраховані на великогабаритні експонати. Невеликі кімнати використовуються як полотна для вільного мистецтва, де авторська робота виконана безпосередньо на поверхнях приміщення.

Активний образ конструкцій використано в музеї Гуггенхайма в Більбао. Внутрішній простір сформовано архітектурним підходом до конструкцій. Інтер'єр сприймається цілісним ансамблем із творами, що в ньому експонуються.

Висновок. Можна бачити, що за останнє століття змінилась концепція подачі експозиції. Якщо в музеї минулого століття велика кількість творів концентрувалась на одній площині, то в сучасних музеях змінюється відношення глядач – експонат, адже за головну мету взято зміну у сприйнятті творів мистецтва. Музейна експозиція намагається залучити глядача до активної участі у процесі творення. Цей процес і процес сприйняття трактується як одне нероздільне ціле. Щоб це відбувалося, архітектори, шукають нові форми подачі зразків сучасного актуального мистецтва, нові виразні форми музеїв відповідного напрямку.

Перспективу подальших досліджень становить вивчення еволюції та напрямків розвитку архітектурно–художніх прийомів вирішення внутрішнього простору музеїв сучасного мистецтва.

Література

1. Костриц Ф.А. Актуальное искусство в пространстве художественного музея. Проблемы репрезентации / Ф.А. Костриц // Российский Государственный Педагогический Университет имени А.И.Герцена – 2008. – № 65. – С. 149–152.
2. Костриц Ф.А. Репрезентация современного искусства в музее. Теоретические и практические аспекты: автореф. дис. кандидата искусствоведения : 17.00.04 / Государственный Русский музей-. Санкт-Петербург, 2009.– 23 с.
3. Порчайкина Наталья Викторовна. Выставка современного искусства как система: пространство–экспонат–человек: автореф. дис. кандидата искусствоведения : 17.00.04 / "Алтайский государственный университет".- Барнаул, 2013. – 26 с.

4. Салтанова М. В. Игровые принципы в организации экспозиционного пространства музея. / М.В. Салтанова// Вопросы музеологии – 2010. – №1. – 133-140 с.

5. Карлова А.И. Музей современного искусства в культуре XX века : автореф. дис. канд. культ. наук : 24.00.03 / Санкт-Петербургский государственный университет. - Санкт-Петербург ,2009. – 27 с.

6. Eleonore Hugendubel. Small Steps Lead to Bigger Changes: MoMA's Shifting Wall Colors[Электронный ресурс]/ Eleonore Hugendubel//The Museum of Modern Art – Режим доступа до сайту: https://www.moma.org/explore/inside_out/2010/03/11/small-steps-lead-to-bigger-changes-moma-s-shifting-wall-colors.

Аннотация

В статье на основании анализа внутреннего пространства музеев современного искусства были рассмотрены приемы архитектурно-художественного решения интерьеров экспозиций и трансформации музейной формы.

Ключевые слова: музей современного искусства, интерьер, экспозиция.

Annotation

In this article which based on the analysis of the internal space of contemporary art museums were discovered methods of architectural design interiors of expositions, transformation of the museum's shape.

Keywords: Museum of Contemporary Art, interior, exhibition.